

**Ομιλία Πανιερωτάτου
Μητροπολίτου Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου
την Κυριακή Δ΄ των Νηστειών
29 Μαρτίου 2020**

Όπως ακούσαμε στο σημερινό Ευαγγέλιο, αγαπητοί χριστιανοί, ένας νέος είχε «πνεύμα το άλαλον και κωφόν», κατείχετο δηλαδή και εβασανίζετο από πονηρό δαιμόνιο. Οι μαθητές του Κυρίου δεν μπόρεσαν να τον θεραπεύσουν. Γι' αυτό και ο πατέρας του νέου παρακαλεί τον Κύριο και αυτός ως φιλεύσπλαχνος και φιλόανθρωπος βγάζει το δαιμόνιο από το παιδί του και το θεραπεύει.

Τότε, στην απορία των μαθητών του, γιατί αυτοί δεν μπόρεσαν να διώξουν το δαιμόνιο και να θεραπεύσουν το παιδί, ο Κύριος απάντησε: «Τούτο το γένος εν ουδενί δύναται εξελθείν ει μη εν προσευχή και νηστεία». Αυτό το γένος των δαιμόνων –είπε- με τίποτε άλλο δεν διώχεται, παρά μόνο με προσευχή και νηστεία. Προσευχή και νηστεία, λοιπόν, είναι τα δύο πανίσχυρα όπλα στη ζωή μας.

Η προσευχή που είναι συνομιλία με τον Θεό, που είναι διάλογος ζωντανός μαζί του, είναι εξαιρετικό προνόμιο του ανθρώπου, γιατί μόνο εμείς και οι Άγγελοι μπορούμε να μιλούμε με τον Θεό και να προσευχόμαστε στον Θεό. Να τον δοξολογούμε, να τον ευχαριστούμε και να τον παρακαλούμε.

Κατά τον Ιερό Χρυσόστομο η προσευχή είναι όπλο πανίσχυρο των πιστών. Και ο Κύριος κατά την ενανθρώπησή του –συνεχίζει ο ιερός πατήρ- έκανε συνεχή χρήση της προσευχής. Όπως δε μας λέγει ο Ευαγγελιστής Λουκάς «ήν διανυκτερεύων εν τη προσευχή του Θεού» (Λουκ. στ' 12), δηλαδή διέθετε ολόκληρες νύκτες προσευχόμενος.

Η προσευχή που πηγάζει από τα βάθη της ψυχής έχει τόσο μεγάλη δύναμη, που κατανίκησε τη δύναμη του πυρός, εδάμασε λιοντάρια, έδωσε τέλος σε πολέμους, έπαυσε μάχες, κατασίγησε τρικυμίες, έδωξε δαίμονες, απομάκρυνε ασθένειες, σταμάτησε σεισμούς και άνοιξε τις πύλες του ουρανού.

Η δύναμη, όμως, της προσευχής γίνεται ακόμα μεγαλύτερη, όταν συνοδεύεται από τη νηστεία.

Συζευγμένη η προσευχή με τη νηστεία είναι όπλο δυνατό, που διώχνει τα δαιμόνια και αναδεικνύει τον χριστιανό νικητή στον αγώνα τον καλό. Γράφει χαρακτηριστικά ο Μέγας Βασίλειος: «Η νηστεία έσβησε τη δύναμη της φωτιάς και έφραξε τα στόματα των λεόντων. Η νηστεία ανεβάζει την προσευχή στον ουρανό με το να γίνεται τρόπον τινά η φτερούγα στην πορεία προς τα άνω. Η νηστεία είναι η μητέρα της υγείας, η παιδαγωγός της νεότητας, το στολίδι των γερόντων, η καλή σύντροφος των οδοιπόρων». Με τη νηστεία, λοιπόν, η ζωή γίνεται πιο ήρεμη και πιο βαθιά. Η σκέψη πιο καθαρή και το πνεύμα πιο νηφάλιο και τότε, από τα βάθη της ψυχής αναβλύζει η φλόγα της προσευχής, της μετάνοιας, της εξομολόγησης, της Θείας Κοινωνίας και αιώνιας ζωής και βασιλείας.

Η νηστεία, όμως, έχει νόημα και σκοπό μόνο όταν συνδυάζεται με αποφυγή του κακού και καλλιέργεια της αρετής. Αν δεν εκπληρώνεται ο σκοπός αυτός, η νηστεία μόνη της δεν ωφελεί.

Ο Μέγας Φώτιος υπογραμμίζει με έμφαση: «Νηστεύεις από τροφές; Ασφαλώς κάνεις καλά, γιατί η νηστεία είναι όπλο κατά των παθών, γι' αυτούς βέβαια που το χρησιμοποιούν καλώς. Να νηστεύεις όμως και τον φθόνο, ώστε η νηστεία σου να θεωρηθεί ως νηστεία και από τον Θεό και να μην είναι προσωπείο, με το να καλύπτονται οι διάφορες κακίες με την προσποιητή αστιτία σαν κάτω από παραπέτασμα».

Όπως πολύ ωραία τονίζει και η Παλαιά Διαθήκη, δεν μπορεί να νηστεύεις και να τρως τις σάρκες του αδελφού σου με το μίσος και την κακία. Δεν μπορείς να νηστεύεις και να κουτσομπολεύεις και να καταρρακώνεις υπολήψεις. Νηστεία, ταπείνωση, μετάνοια, αγάπη, συγχωρητικότητα, προσευχή, πάνε μαζί.

Τούτες, λοιπόν, τις μέρες της Μεγάλης Σαρακοστής, κατά την περίοδο αυτή της νηστείας, της θερμής προσευχής και της έντονης μυστηριακής ζωής, ας χρησιμοποιήσουμε όλοι εντονότερα τα δύο αυτά πνευματικά όπλα, την προσευχή και τη νηστεία, για να αναδειχθούμε νικητές στον αγώνα κατά του διαβόλου και της αμαρτίας, αλλά και κατά των πειρασμών που μας πολιορκούν και των κινδύνων, των ποικίλων κινδύνων και δοκιμασιών που μας περιζώνουν. Και αυτή τη φορά οι κίνδυνοι και οι δοκιμασίες δεν είναι μόνο εθνικοί, αφορούν την ανθρωπότητα ολόκληρη, είναι παγκόσμιοι.

Σήμερα όλη η ανθρωπότητα ζει μέσα σε συνθήκες πρωτόγνωρες, εφιαλτικές, που συνταράσσουν την ψυχή της. Σήμερα η ανθρωπότητα βιώνει τον τρόπο του θανάτου από την απειλή ενός αόρατου αλλά θανατηφόρου ιού, του επονομαζόμενου κορωνοϊού, ο οποίος με ταχύτητα φωτός (τρόπος του λέγειν) διασπείρεται σε όλο τον κόσμο, χωρίς η ανθρωπότητα να μπορεί να ανακόψει την ορμή του, παρά τα σκληρά μέτρα περιορισμού των ανθρώπων στα σπίτια – καταφύγιά τους, που παίρνουν οι κυβερνήσεις των λαών.

Ήδη η ανθρωπότητα μέσα στον λυγμό του πένθους θρηνεί χιλιάδες νεκρών, θύματα του αόρατου αυτού εχθρού, ενώ εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπων κάθε ηλικίας έχουν ήδη προσβληθεί από τον επάρατο αυτό ιό, χωρίς να γνωρίζουμε πόσοι από αυτούς είναι υποψήφιοι για θάνατο και πόσοι υποψήφιοι για ζωή.

Είναι φοβερές οι εικόνες που βλέπουμε καθημερινά στους δέκτες των τηλεοράσεών μας. Μας πιάνει σύγκρου αληθινό, παγώνει κυριολεκτικά το αίμα μας, καθώς βλέπουμε πόλεις μεγάλες, πόλεις εκατομμυρίων ανθρώπων, να είναι έρημες και νεκρωμένες, με τους δρόμους άδειους από κόσμο και με την απειλή του θανάτου να απλώνει και να σκεπάζει με τη μαύρη σκιά του πολιτείες και χωριά, χώρες ολόκληρες. Μας πιάνει πραγματικά σύγκρου, όταν βλέπουμε τα στρατιωτικά οχήματα γεμάτα φέρετρα, να μεταφέρουν τους νεκρούς του κορωνοϊού, για να ταφούν στα κορεσμένα ήδη από νεκρούς νεκροταφεία, χωρίς την παρουσία των οικείων τους. Ενώ την ίδια ώρα όλοι οι όπου γης άνθρωποι, αμήχανοι και αποσβολωμένοι παρακολουθούμε με κομμένη την ανάσα τις δραματικές, αλλά ατελέσφορες μέχρι στιγμής προσπάθειες, που καταβάλλονται από τους ειδικούς επιστήμονες όλου του κόσμου, για την ανακάλυψη του κατάλληλου φαρμάκου, που θα δρα ως αντίδοτο στην οδυνηρή αυτή ασθένεια του κορωνοϊού, που τόσο πολύ ταλανίζει σήμερα όλη την οικουμένη.

Και απότοκο αυτής της πολύ οδυνηρής καταστάσεως είναι και η επερχόμενη βαθιά οικονομική κρίση, που θα δοκιμάσει σκληρά όλους, πλούσιους και πτωχούς, όχι μόνο εδώ στην Κύπρο αλλά και την απανταχού της γης ανθρωπότητα.

Γιατί, όμως, να συμβαίνουν όλα αυτά; Γιατί ο Θεός να επιτρέψει αυτή τη τόσο επικίνδυνη, οδυνηρή, θανατηφόρα δοκιμασία και μάλιστα τούτη τη φορά για όλη την ανθρωπότητα; Γιατί ο Θεός να επιτρέψει σ' ένα μικροσκοπικό αόρατο ιό να δημιουργήσει τέτοια ατμόσφαιρα αβεβαιότητας, πανικού, φόβου, αγωνίας και θανάτου; Είναι ο Θεός δυνάστης, είναι σαδιστής και αρέσκειται να μας βασανίζει; Θέλει ο Θεός το κακό μας, ή μήπως από αγάπη και για το δικό μας καλό επιτρέπει όλες αυτές τις κατά καιρούς δοκιμασίες;

Ο Θεός δεν είναι βέβαια κακός. Ο Θεός είναι αγάπη, είναι η αυτοαγάπη και δεν θέλει σίγουρα το κακό μας, δεν θέλει να μας βλέπει να υποφέρουμε. Με τις ασθένειες, όμως και τις άλλες δοκιμασίες θέλει να μας βοηθήσει να ανανήσουμε, να ξυπνήσουμε από τον ηθικό και

πνευματικό λήθαργο μας και να αγωνιστούμε για να επιτύχουμε κάτι καλύτερο, κάτι ανώτερο, κάτι πνευματικότερο, για τη δική μας ψυχική ωφέλεια και αιώνια σωτηρία.

Ο Θεός έχει αγάπη άπειρη για όλους τους ανθρώπους. Ο Θεός είναι εύσπλαχνος και φιλόανθρωπος και θέλει όλους να μας σώσει, «πάντας ανθρώπους θέλει σωθήναι και εις επίγνωσιν αληθείας ελθείν» (Α΄ Τιμ. β΄ 4). Όταν όμως δει ότι δεν ανταποκρινόμαστε στην αγάπη του, τότε χρησιμοποιεί την παιδαγωγία του. Παραχωρεί, για τις αμαρτίες μας, να περάσουμε θλίψεις και δοκιμασίες. Και τούτο για να συνέλθουμε, να αντιληφθούμε τα σφάλματά μας και να μετανοήσουμε.

Ο Θεός ξέρει καλύτερα από εμάς το τί μας ωφελεί και το τί μας βλάπτει, ώστε να μας δίνει κάθε φορά εκείνο το φάρμακο, όσο πικρό και αν είναι, που μας χρειάζεται για τη δική μας αιώνια και όχι πρόσκαιρη ευτυχία. Και το φάρμακο που μας έδωσε σήμερα είναι πολύ δυνατό, πολύ πικρό, γιατί το ποτήρι των ανομιών μας ξεχείλισε. Δεν ζούμε σήμερα σύμφωνα με τον νόμο του Θεού και τη θέλησή Του. Αυτονομηθήκαμε σήμερα από τον Θεό. Τον διώξαμε από τη ζωή μας, και την οργανώσαμε χωρίς την παρουσία Εκείνου.

Σήμερα ζούμε μέρες ηθικής παρακμής, σήψεως και διαφθοράς, μέρες κατά τις οποίες επιβεβαιώνονται οι προφητικοί λόγοι του Αποστόλου Παύλου, για τους χαλεπούς καιρούς μας οπότε οι άνθρωποι θα είναι «φίλαυτοι, φιλάργυροι, αλαζόνες, υπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεύσιν απειθείς, αγάριστοι, ανόσιοι, άστοργοι, άσπονδοι, διάβολοι, ακρατείς, ανήμεροι, αφιλάγαθοι, προδόται, προπετείς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μάλλον ή φιλόθεοι, έχοντες μόρφωσιν ευσεβείας την δε δύναμιν αυτής ηρημένοι» (Β΄ Τιμ. γ΄ 2-5).

Αλλά, αγαπητοί χριστιανοί, επιτρέπει ακόμα ο Θεός τις δοκιμασίες όπως αυτή του κορωνοϊού και για ένα άλλο λόγο. Για να μας κρατεί σε συνεχή ενθύμηση ότι, όσο ισχυροί και μεγάλοι και κραταιοί και αν είμαστε σε τούτη τη γη, τελικά από Αυτόν εξαρτόμαστε όλοι και της δικής Του προστασίας έχουμε ανάγκη και προς Αυτόν οφείλουμε πάντοτε να καταφεύγουμε και ποτέ να μη νομίζουμε πως είμαστε παντοδύναμοι και δεν έχουμε ανάγκη πλέον τον Θεό. Γιατί αυτό δυστυχώς γίνεται σήμερα. Μεθυσμένος ο άνθρωπος σήμερα από τις επιστημονικές τεχνολογικές του κατακτήσεις εξόρισε από τη ζωή του τον Θεό και στη θέση του ενθρονίστηκε ο ίδιος. Και έτσι έπαυσε η ζωή μας να είναι θεοανθρωποκεντρική και έγινε ανθρωποκεντρική. «Χωρίς Θεό όμως, δεν υπάρχει ηθική» κατά τον Ντοστογιέφσκι, γι' αυτό και όλοι βυθιστήκαμε στην ανομία και την αμαρτία και στην έπαρση και αλαζονεία.

Σήμερα οι μεγάλοι της γης, οι κυβερνήτες των λαών της οικουμένης, αντί να χρησιμοποιούν τις επιστημονικές ανακαλύψεις και εφευρέσεις τους, για την ανακούφισή του πόνου και της δυστυχίας, της ασθένειας, της φτώχειας και της πείνας από την οποία υποφέρουν οι λαοί των τρίτων λεγομένων χωρών και εκατομμύρια παιδιά πεθαίνουν κάθε χρόνο από την αστία, χρησιμοποιούν τη δύναμη των επιστημονικών τους κατακτήσεων για να εξοντώσουν τους λαούς. Ενθυμηθείτε τί έγινε στο Ιράκ, τί έγινε στο Αφγανιστάν, τί έγινε στη Σερβία. Ενθυμηθείτε τί έγινε με την περίφημη αραβική άνοιξη, στην Αίγυπτο, στη Λιβύη και στη γειτονική μας Συρία, με τις πληγές να είναι ανοικτές ακόμα στις δύο τελευταίες χώρες. Μα τί λέω; Θυμηθείτε τη δική μας πατρίδα, που για 46 τώρα χρόνια βρίσκεται καρφωμένη πάνω σε σταυρό άφατης οδύνης, υπόδουλη, τραυματισμένη και πρόσφυγας και εμπαιζομένη από τη μεγαλόσχημη απάτη της διεθνούς διπλωματίας των μεγάλων. Μπορούμε να ξεχάσουμε το ιστορικό κακούργημα της Τουρκικής εισβολής του 1974, κάτω από τα αδιάφορα βλέμματα των ισχυρών του κόσμου τούτου; Μπορούμε να ξεχάσουμε τους νεκρούς, τους αγνοούμενους, τους πρόσφυγες, τους εγκλωβισμένους, τα σκλαβωμένα χωρία και τις πόλεις μας, τα μνημεία του πολιτισμού μας που καταστρέφονται, τα ιερά και τα όσια μας που βεβηλώνονται, τις εκκλησιές και τα μοναστήρια μας που ερημώνονται, το εποικιστικό όργιο και την τουρκική στρατιωτική

κατοχή που συνεχίζονται; Μπορούμε να ξεχάσουμε όλα αυτά που παραμένουν οι χαίνουσες πληγές στο ακρωτηριασμένο σώμα της πατρίδας μας και στη θλιμμένη ψυχή του λαού μας;

Δυστυχώς σήμερα οι άρχοντες των εθνών, αντί να εμπνευσθούν από τη διδασκαλία Εκείνου από τον οποίο αυτονομήθηκαν, του θεανθρώπου Χριστού και να κυβερνούν με δικαιοσύνη τους λαούς και να εξασφαλίσουν την ειρήνη στον κόσμο, αντίθετα η δικαιοσύνη τους έχασε την αυθεντία της θείας προέλευσής της και έχει καταρακυλήσει στη λάσπη των σκοπιμοτήτων και των συναλλαγών.

Σήμερα ο εγωϊσμός, η έπαρση, η αλαζονεία, μαζί με την ανάληπτη τυραννία και την αδυσώπητη ακαμψία των ανόμων συμφερόντων των μεγάλων της γης, που κρατούν στα χέρια τους τα ηνία του κόσμου, ποδοπατούν με προπέτεια και αναλγησία αποτροπιαστική τα δίκαια των λαών. Σήμερα οι κοσμοκράτορες του αιώνας τούτου επαγγέλλονται δικαιοσύνη και την προδίδουν, υπόσχονται την ελευθερία των λαών και τη στραγγαλίζουν, υπόσχονται ειρήνη με τα λόγια και την παραβιάζουν με τα έργα. Γιατί, λοιπόν, μπροστά σ' αυτή την αξιοθρήνητη, διεφθαρμένη και ηθικά ξεπεσμένη εποχή μας, τη γεμάτη από βρωμερές ηθικές αναθυμιάσεις, να μην παραχωρήσει ο Θεός τη φοβερή αυτή δοκιμασία του κορωνοϊού; Ο Θεός επειδή είναι φιλεύσπλαγχος και φιλόανθρωπος παραχώρησε τον μεγάλο αυτό πειρασμό, αφ' ενός μεν για να ταπεινώσει την «επληρμένην οφρύν», την έπαρση, δηλαδή και την αλαζονεία των ισχυρών του κόσμου τούτου, ώστε να καταλάβουν και αυτοί ότι δεν είναι παντοδύναμοι και άτρωτοι από κάθε κακό και έτσι να μαλακώσει η ψυχή τους και να κυβερνούν τον κόσμο πιο δίκαια, πιο ηθικά. Να καταλάβουν ακόμα ότι στα χέρια του παντοδύναμου Θεού, ομοιάζουν και αυτοί όπως και όλοι μας με φύλλα φθινοπωρινά, τα οποία ο άνεμος αποσπά από τα δέντρα και τα παρασύρει πάνω – κάτω, εδώ και εκεί ανήμπορα να αντιδράσουν και έτσι να συνειδητοποιήσουν, ότι αυτοί, οι μεγάλοι της γης, οφείλουν να κάμπτουν το γόνυ με ευλάβεια ενώπιον Εκείνου, που κρατεί στα χέρια του και κυβερνά το σύμπαν ολόκληρο, αφ' ετέρου δε για να μας ξαναφέρει όλους στον ίδιο δρόμο, να ξαναποθετήσουμε, δηλαδή, στο κέντρο της ζωής μας τον θεάνθρωπο Χριστό και να ξαναγίνει έτσι η ζωή μας θεανθρωποκεντρική. Γιατί δεν στέκεται ο άνθρωπος όρθιος, αν δεν ξαναπιστέψει απόλυτα στον Θεό και δεν ξανασυνάψει με Αυτόν σχέσεις αρμονικές. Όταν η αρμονία αυτή απουσιάζει από τη ζωή μας, τότε η ζωή μας γίνεται ακατανόητη και μια ζωή ακατανόητη, φέρνει ρίγος, φέρνει τρόμο, φέρνει άγχος, φέρνει πολέμους και καταστροφές.

Χριστιανοί μου.

Γνωρίζω ότι οι ώρες που περνούμε είναι δύσκολες και η δοκιμασία όλων μας πολύ σκληρή. Η Εκκλησία μας πιστεύει ότι υπερτάτη αξία του κόσμου είναι ο άνθρωπος και ότι η ελευθερία του αποτελεί κορυφή και στεφάνωμα του βίου του, γι' αυτό και η στέρηση της ελευθερίας μας με τον εξ ανάγκης εγκλεισμό όλων στα σπίτια και στα διαμερίσματά μας, είναι μία οδυνηρή δοκιμασία. Δοκιμάζονται οι αντοχές όλων μας. Πρέπει όμως να αντέξουμε, πρέπει να πειθαρχήσουμε όλοι στις οδηγίες και στα διατάγματα της κυβερνήσεώς μας, γιατί μόνο έτσι θα σπάσουμε την αλυσίδα διασποράς του επάρατου αυτού κορωνοϊού. Μόνο έτσι θα βοηθήσουμε ώστε να μη καταρρεύσει το σύστημα ιατρικής περίθαλψης και να βρεθούν οι ιατροί μας στο ίδιο δίλλημα, που βρέθηκαν οι ιατροί στην Ιταλία και στην Ισπανία. Να επιλέγουν, δηλαδή, ποιον θα περιθάλψουν και ποιον θα πρέπει να αφήσουν να πεθάνει.

Γνωρίζω ότι για τους νέους μας, την ελπίδα αυτή του έθνους μας, η προσωρινή έστω στέρηση της ελευθερίας τους με τον εγκλεισμό στα σπίτια τους, είναι ακόμα πιο οδυνηρή. Πρέπει όμως να αντέξουν και αυτοί, εκδηλώνοντας με τον τρόπο αυτό την αγάπη και αλληλεγγύη σας προς τις ευπαθέστερες ομάδες της τρίτης ηλικίας, προς τις γιαγιάδες, δηλαδή και τους παππούδες σας.

Γενικά, απευθύνομαι προς όλους τους πιστούς χριστιανούς, στα ζωντανά αυτά μέλη της Εκκλησίας μας και σας καλώ να εντείνετε τις προσευχές και τις δεήσεις σας προς τον Κύριο, ώστε να φανεί ίλεως και σύντομα να σβήσει τη φλόγα της φρικτής αυτής δοκιμασίας μας.

Γνωρίζω ότι για πολλούς από σας η στέρηση της θείας Κοινωνίας, της ουράνιας αυτής θεικής τροφής, του αντιδότη του θανάτου, δημιουργεί συνειδησιακό πρόβλημα. Οφείλω, όμως, να σας επισημάνω, για να ηρεμήσω τις ψυχές σας και να γαληνεύσω τις συνειδήσεις σας, ότι η αναγκαστική χωρίς τη δική σας θέληση στέρηση της θείας Κοινωνίας δε αποτελεί αμάρτημα. Αμαρτία είναι όταν ο άνθρωπος απέχει εκούσια από τη θεία Κοινωνία. Όταν, δηλαδή, ενώ είναι ελεύθερος να ανταποκριθεί στο κάλεσμα του ιερέως να προσέλθει «μετά φόβου Θεού πίστεως και αγάπης», για να κοινωνήσει Σώμα και Αίμα Κυρίου «εις άφεσιν αμαρτιών και ζωήν την αιώνιον», δεν ανταποκρίνεται και δεν προσέρχεται.

Εύχομαι αυτή η αναγκαστική στέρηση της βρώσεως και πόσεως του Παναγίου Σώματος και Αίματος του Σωτήρα μας Χριστού, να αυξήσει ακόμα περισσότερο τον πόθο σας να ενωθείτε μαζί Του και μόλις αρθούν τα περιοριστικά μέτρα να τρέξετε, όπως τα διψασμένα ελάφια τρέχουν στις πηγές των υδάτων, στους ναούς μας, για να συμμετάσχετε και πάλι στο πασχαλινό τραπέζι της Θείας Ευχαριστίας.

Σας καλώ όλους να επιδείξετε υπομονή και καρτερία και αγόγγυστα να υπομείνετε τη δοκιμασία. Ο Θεός που παραχωρεί τις θλίψεις και τις δοκιμασίες δεν θα μας αφήσει να πειρασθούμε παραπάνω από τις δυνάμεις μας, αλλά μαζί με τον πειρασμό θα μας δώσει και τη δύναμη, ώστε να μπορούμε να τον υποφέρουμε. Ναι αδελφοί μου! Πέραν από τις θλίψεις και τις δοκιμασίες, πέραν από το Σταυρό υπάρχει η Ανάσταση και αν προς ώρας πειρασθούμε, ο Κύριος του οποίου την ένδοξον εκ νεκρών ζωηφόρον Ανάστασή Του σε λίγες μέρες θα γιορτάσουμε θα δώσει την έκβαση. Αυτό η δόξα και το κράτος εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν!